

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΙΣΤΟΡΙΑ

Γ' Γενικού Λυκείου
Ανθρωπιστικών Σπουδών

Πέμπτη 20 Απριλίου 2023 | Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΘΕΜΑΤΑ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να αποδώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α) «Εθνικές γαίες».
- β) «Στρατιωτικός Σύνδεσμος».
- γ) «Συμφωνία στις Μουρνιές».

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α) Το προσφυγικό ζήτημα στη διάρκεια της Επανάστασης αντιμετωπίστηκε μεθοδικά εκ μέρους της πολιτικής ηγεσίας των Ελλήνων.
- β) Στο διάστημα 1821 - 1827 πολλοί Κύπριοι κατέφυγαν στα Προξενεία των Μεγάλων Δυνάμεων και κατόπιν μεταφέρθηκαν σε λιμάνια της Ιταλίας και της Γαλλίας.

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

- γ) Από τους Ηπειρώτες πρόσφυγες, πρώτοι οι Σουλιώτες πέτυχαν να εκπροσωπηθούν στην Γ' Εθνοσυνέλευση.
- δ) Στους Χίους πρόσφυγες παραχωρήθηκε το 1835 ο δεξιός τομέας της σχεδιαζόμενης πόλης της Ερέτριας, για να κτίσουν εκεί τα σπίτια τους.
- ε) Η Κρητική επανάσταση του 1866 - 1869 ήταν αυτή που προκάλεσε το μεγαλύτερο προσφυγικό κύμα στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποια είναι η εικόνα της ελληνικής βιομηχανίας μετά την άφιξη των μικρασιατών προσφύγων, το 1922;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στις αντιδράσεις που προκάλεσε η στάση Ελευθερίου Βενιζέλου ως πρωθυπουργού της Ελλάδας:

- α) στο ζήτημα της εισόδου των Κρητών βουλευτών στο ελληνικό κοινοβούλιο, (Μονάδες 5)
- β) στο αίτημα των Ποντίων για τη δημιουργία μιας αυτόνομης ποντιακής δημοκρατίας. (Μονάδες 8)

Μονάδες 13

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ

Αξιοποιώντας στις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που ακολουθούν, να παρουσιάσετε:

- α) τις προβλέψεις του συντάγματος του 1844 σχετικά με τις βασιλικές αρμοδιότητες, την εκλογική διαδικασία και το δικαίωμα ψήφου, (μονάδες 12)
- β) τις συνέπειες του δικαιώματος της καθολικής ψηφοφορίας στην πολιτική και κομματική δράση καθώς και στην εξέλιξη του κοινοβουλευτισμού. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

- Καθιέρωνε (ενν. το Σύνταγμα του 1844) τη μοναρχική αρχή, αναγνωρίζοντας στο πρόσωπο βασιλιά τον φορέα και την πηγή της κρατικής εξουσίας. «Ιερός» και «απαραβίαστος», ο μονάρχης δεν ήταν απλώς ο αρχηγός του κράτους, αλλά το ανώτατο και κυρίαρχο όργανο του, [...]
- Αναγνώριζε στον βασιλιά σημαντικότερες εξουσίες. Πέρα από την εκτελεστική εξουσία, η οποία βέβαια του «ανήκε» και την ασκούσε μέσω των υπουργών «του» -τους οποίους διοριζε και έπαυε ελεύθερα-, ο βασιλιάς συμμετείχε στην άσκηση και της νομοθετικής εξουσίας: Άμεσα μεν με τη νομοθετική πρωτοβουλία (που ανήκε επίσης στους βουλευτές και τους γερουσιαστές) και, προπάντων, με την κύρωση των νόμων, έμμεσα δε, επιλέγοντας τους γερουσιαστές. Επί πλέον, ο βασιλιάς είχε το δικαίωμα να διαλύει τη Βουλή κατ' ουσίαν οποτεδήποτε.

Νίκος Κ. Αλιβιζάτος, «Το σύνταγμα και οι εχθροί του

στη νεοελληνική ιστορία, 1800 – 2010», Εκδόσεις Πόλις, σ. 90

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Πράγματι ο εκλογικός νόμος της 18ης Μαρτίου 1844 αναγνώριζε το δικαίωμα του εκλέγειν «εις όλους τους εντός του βασιλείου γεννηθέντας Έλληνας», που είχαν συμπληρώσει το 25ο έτος της ηλικίας τους και διέθεταν «ιδιοκτησίαν τινά εντός της επαρχίας». Η επαναστατικότητα του εκλογικού αυτού νόμου συνίστατο στο ότι, όπως διευκρινίστηκε ρητά κατά τη σχετική συζήτηση, η «ιδιοκτησία» αυτή δεν χρειαζόταν να είναι ακίνητη· μπορούσε να είναι και κινητή: Αρκούσε να είναι «προσοδοφόρος» και «φοροτελής».

[...] Η Εθνοσυνέλευση της 3ης Σεπτεμβρίου καθιέρωσε κατ' ουσίαν την καθολική ψηφοφορία. Καθολική και άμεση, αφού οι εκλογείς δεν εξέλεξαν κάποιο ενδιάμεσο σώμα εκλεκτόρων -το οποίο με τη σειρά του, θα αναδείκνυε τους βουλευτές- αλλά απ' ευθείας τη Βουλή. Πράττοντας έτσι, η Α' Εθνοσυνέλευση πρωτοπορούσε σε σχέση με τα ισχύοντα σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες της εποχής (πολύ περισσότερο στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου ίσχυε ακόμη για τους μαύρους ο θεσμός της δουλείας).

Νίκος Κ. Αλιβιζάτος, *ό.π.* σ. 93

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Οπωσδήποτε με την ψήφιση του Συντάγματος, για πρώτη φορά μετά τον Αγώνα, οι Έλληνες μπορούσαν να ισχυρισθούν ότι συμμετείχαν άμεσα στη διακυβέρνησή τους. Η σημασία του γεγονότος αυτού θα πρέπει να τοποθετηθεί σε δύο επίπεδα: από το ένα μέρος για την ηγετική τάξη και από το άλλο για το λαό. Για την ηγετική τάξη, η εφαρμογή του κοινοβουλευτισμού στην Ελλάδα σήμαινε την άνοδό της στην εξουσία, από την οποία είχε ουσιαστικά αποκλεισθεί κατά την περίοδο της απόλυτης μοναρχίας. [...]

Για το λαό η αλλαγή δε σήμαινε πολλά: η εισαγωγή συνταγματικού πολιτεύματος δεν οδήγησε σε καμιά σημαντική αλλαγή του κοινωνικού καθεστώτος. [...] Εντούτοις, από μια γενικότερη άποψη, η αλλαγή πρόβαλε τους αγρότες στο

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

προσκήνιο, όχι βέβαια σαν πρωταγωνιστές, αλλά σαν οπαδούς. Η εισαγωγή του κοινοβουλευτισμού σήμαινε, για πρώτη φορά μετά τη λήξη του Αγώνα, ότι ο λαός δεν ήταν πλέον δυνατόν να αγνοείται από την ηγετική τάξη, όταν μάλιστα οι εκπρόσωποι της τελευταίας συναγωνίζονταν για την άνοδο στην εξουσία.

Νικηφόρος Διαμαντούρος, «Οι πρώτες κυβερνήσεις μετά την ψήφιση του συντάγματος», στο «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους», τόμος ΙΓ', Εκδοτική Αθηνών, σ. 113

ΘΕΜΑ Δ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τα σχετικά στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα αναφορικά με την τύχη του μικρασιατικού και του παρευξείνιου ελληνισμού κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα:

- α) Από ποιες περιοχές και κάτω από ποιες συνθήκες εγκατέλειψαν οριστικά τις εστίες τους οι Έλληνες της Μικράς Ασίας και της Ανατολικής Θράκης ήδη πριν από τον Αύγουστο του 1922 έως και το 1925; (μονάδες 15)
- β) Ποιος είναι ο αριθμός των Ποντίων που θανατώθηκαν από το 1915 έως το 1923 από τους Νεότουρκους; Ποιες σκοπιμότητες εξυπηρετούσε η ποντιακή γενοκτονία, σύμφωνα με την άποψη του Π. Ενεπεκίδη; (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Την Κυριακή 17 Σεπτεμβρίου [1922] κυκλοφόρησε η διαταγή του στρατηγού Νουρεντίν¹ να συλλάβουν όλο τον ανδρικό πληθυσμό από δεκαοκτώ μέχρι σαράντα πέντε ετών. Αντίθετα με την εξήγηση που έδωσαν εκ των υστέρων οι Τούρκοι, δεν επρόκειτο παρά για άνδρες που υπετίθετο ότι είχαν αγωνιστεί στο πλευρό του ελληνικού στρατού. Στην πράξη συνέλαβαν όλους τους άνδρες με ρωμαλέο παρουσιαστικό από δεκαπέντε μέχρι πενήντα πέντε ετών. [...]

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

Σύμφωνα με αφηγήσεις όσων κατάφεραν να διαφύγουν κατά τη διάρκεια των πρώτων ημερών αυτών των εκτοπίσεων προς την ενδοχώρα, τρεις χιλιάδες περίπου από τους αιχμαλώτους φονεύθηκαν έξω από το χωριό Μπουνάρμπασι, σε απόσταση δέκα χιλιομέτρων από τη Σμύρνη. Οι τελευταίες φάλαγγες οδηγήθηκαν στην ενδοχώρα χωρίς ρούχα και παπούτσια, γιατί τους είχαν κλέψει τα πάντα. Πολλοί από αυτούς έπεσαν καθοδόν και επειδή ήταν αδύνατο να υπακούσουν στις διαταγές των Τούρκων ιππέων και να προχωρήσουν, φονεύθηκαν επί τόπου. Ο αριθμός αυτών των κατοίκων της Σμύρνης και της ενδοχώρας (ηλικίας από δεκαοχτώ μέχρι σαράντα πέντε ετών), που συνελήφθησαν έτσι και οδηγήθηκαν από τους Τούρκους προς την ενδοχώρα, θα πρέπει να υπολογιστεί στις 150.000.

Ρενέ Πουώ, *Οι τελευταίες ημέρες της Σμύρνης*, εκδόσεις Ιστορητής, Αθήνα 1993, σ. 82 – 83

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η έξοδος των Ελλήνων από την Ανατολική Θράκη

Daily Telegraph, 16 Οκτωβρίου 1922

Του Ότις Σουίφτ. Κατόπιν ειδικής συμφωνίας με τη Chicago Tribune

Αθήνα, Σάββατο βράδυ.

Ο Γουίλιαμ Κλουτζ της Αμερικανικής Οργάνωσης Περίθαλψης, που έφτασε εδώ ύστερα από μια περιοδεία στα νησιά του Αιγαίου και στη Θεσσαλονίκη, αφηγείται δραματικές ιστορίες για την άθλια κατάσταση των προσφύγων από τη Θράκη. Ο Κλουτζ αναφέρει ότι οι συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων χειροτερεύουν διαρκώς. «Οι Θράκες πρόσφυγες έχουν ήδη αρχίσει να φτάνουν στη Θεσσαλονίκη», μου είπε. «Οι φτωχότεροι αγρότες έρχονται με τα πόδια, αγκομαχώντας πλάι στα γαϊδούρια τους, που είναι κατάφορτα με τα ελάχιστα αντικείμενα που μπόρεσαν να σώσουν από το νοικοκυριό τους. Οι πιο πλούσιοι Θράκες έχουν πουλήσει τις περιουσίες τους και φτάνουν με αυτοκίνητα γεμάτα με μπαούλα και αποσκευές. Εβδομήντα χιλιάδες πρόσφυγες από την Ασία είναι ήδη στη Θεσσαλονίκη, όπου δεν υπάρχει χώρος για να τους δεχθούν και κοιμούνται υποχρεωτικά στους δρόμους, στα πάρκα και στις εκκλησίες. Οι συγκλονιστικές διαστάσεις της τραγωδίας δε

2023 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

διαφαίνονται, γιατί η χιονοστιβάδα της μετανάστευσης από τη Θράκη έχει μόλις αρχίσει.

Έντουαρντ Χέλ Μπίρσταντ, *Η Μεγάλη Προδοσία, Ο ρόλος των Μεγάλων Δυνάμεων στη μικρασιατική καταστροφή και στη συνθήκη της Λοζάνης*, Εκδόσεις Λιβάνη, σ. 288

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] Η εξόντωση του ελληνισμού του Πόντου επεχειρήθη και επραγματοποιήθη εις δύο χρονικές περιόδους. Κατά την διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου και κατά την διάρκεια του ελληνοτουρκικού πολέμου εις την Μικρασίαν.

Κατά τας δύο αυτάς φοβεράς περιόδους τετρακόσκιαι χιλιάδες ποντίων εύρον οικτρών θάνατον εις τας πόλεις, τας χαράδρας, τα βουνά τας φυλακάς εκ των οποίων αι τριακόσκιαι κατά τον Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον.

Ας σημειωθή ότι, όταν ήρχιζεν η εξόντωση του πληθυσμού του Πόντου διά των εργατικών ταγμάτων (αμελέ ταίμπορ), των εκτοπισμών και των ομαδικών εις θάνατον καταδικών, ο ελληνικός πληθυσμός ανήρχετο εις 850.000 ψυχών έναντι 450.000 Τούρκων και 750.000 κούρδων, αρμενίων, περσών, λαζών², κρυπτοχριστιανών, ολίγων εβραίων και ολίγων ευρωπαίων. Από τους απομείναντας έλληνας εις τον Πόντον μετά τον Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον και τους επιτρέψαντας εκ Ρωσσίας όπου είχαν καταφύγει, εξόντωσαν οι Τούρκοι από του 1919 μέχρι του 1922 και ακόμη μέχρι του 1924, άλλας 150.000.

Χρήστου Αγγελομάτη, «Χρονικόν μεγάλης τραγωδίας. Το έπος της Μικράς Ασίας»,

Βιβλιοπωλείον της Εστίας, σ. 407 - 409

1. Ο **Νουρεντίν Πασάς** (Προύσα 1873 - Κωνσταντινούπολη 1932) ήταν Τούρκος αξιωματικός του Στρατού που πολέμησε στον Ελληνο-τουρκικό πόλεμο του 1897, στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο καθώς και στον Τουρκικό πόλεμο της Ανεξαρτησίας.
2. Οι **Λαζοί** είναι φυλή που ζει κυρίως στις παράλιες περιοχές του Ευξείνου Πόντου οι οποίες ανήκουν στην Τουρκία και Γεωργία. Κατά την εποχή που η Οθωμανική αυτοκρατορία άρχισε να ελέγχει τον Καύκασο (16ος αιώνας), οι Λαζοί έγιναν, από ορθόδοξοι χριστιανοί, σουνίτες μουσουλμάνοι.